

Velikonemška propaganda.

Filistrom slovanskih narodov se niti ne sanja, kake cilje imajo naobraženci, mislitelji, politiki in diplomati v Veliki Nemčiji, in vendar bi jih moglo natanko znanje o velikonemški propagandi probuditi, pretresti, da bi popustili vsakdanje kratkovidno politikovanje! Kajti cilji, za katerimi stremé velikonemški agitatorji, dostajajo se v prvi vrsti Slovanov, Slovanstva v obče, in ko bi se posrečilo propagandistom velikonemških idej, da bi dosegli samo desetino tega, kar imajo pred očmi, spravili bi vse male slovanske narode in velik del ruskega naroda pod politički jarem povečane Velikonemčije in v okvir nemške kulture. A ta propaganda je zaresna, in Slovani je nikakor ne morejo prezirati lehkomiselnó; kajti ona pridobiva čim dalje večé mase nemškega naroda za se, in če se diplomacija tudi skriva, naposled mora storiti, kar hoče narod, a znano je, da diplomacija je neodkrita, in Bismarck je za norca imel z različnimi izreki ves politički svet. Kot velik diplomat omejil se je na to, kar je mogel doseči v svoj čas; drugo pa je prepustil nadaljnjemu razvoju, da dozori za cilje, ki jih je načrtal uže sam, ne gledé nato, da niso zastarele poprejšnje tradicije.

Avstro-ogerskim Slovanom so seveda najbolj znana stremjenja Nemcev naše monarhije, in tudi ti so toliko previdni, da le ob posebnih prilikah in posebnih razmerah našega cesarstva izjavljajo svoje relativno ože namere. Skupno pa so Nemci v pruski Nemčiji in v Avstro-Ogerski imeli priliko povdarjati svoja stremjenja sedaj, ko so praznovali 25 letnico, odkar se je v Verzalju razglasilo novo nemško ali protestantsko cesarstvo. Avstro-ogerski nemški nacionalci so bez razlike proslavljali „Alideutschland“ ali mišljeno Združeno Nemčijo. Cesar Viljem II pa je povdarjal velikonemško geslo: „jeden narod, jedna država, jeden Bog!“ Posebe je še priporočal, da naj nemški podaniki protestantskega cesarstva obračajo svojo posebno skrb na zunanje Nemce, torej Nemce, ki niso združeni še v politički okvir pruske Velikonemčije, ali pa so raztreseni v večih ali manjših naselbinah raznih držav in celikov (kontinentov). Cesar Viljem ni s tem spodbujanjem nič posebnega naročil; kajti Velikonemčija šteje mnogo krepkih društev in družb, katerim svrha je, da nabirajo denar in vsakovrstne pomočke za zunanje Nemce, in med temi se osrečujejo s podporami zlasti avstro-ogerski Nemci. Bolj pomenljivo je povdarjanje gesla, da naj se čutijo Nemci za jeden narod, da naj poštevejajo jedno državo in imajo jednega Boga.

Iz tega bi mogli neprisiljeno izvajati, da Velikonemčija ne more trpeti poleg nemškega naroda nobenega drugega naroda. Če gledamo na silno in intenzivno ponemčevanje Poljakov, zлага se s tem početjem geslo nemškega cesarja; Poljakom v Velikonemčiji pač ni usojeno drugega, kakor potopljenje v nemški narodnosti, in ista usoda čaka peščico še ostalih lužiskih Srbov. Kar se dostaje pa jedne nemške države, mislijo velikonemški propagandisti pred vsem na združenje avstro-ogerskih Nemcev, in vse, kar počenjajo Schönenerijanci in pa nekoliko krotkejši, pa toliko številniši ostali nemški nacionalci, meri v poslednjem cilju na tako združenje. V ta namen odobrujejo, da začasno še ostane duvalizem avstro-ogerski, in da bi šlo še hitreje, hočejo celó, naj se izloči Galicija iz tostranskih dežel, ker takim potom mislijo poprej ugnati tvrdovratne Čehe in razkosane in ošibljene Slovence. Avstrijski nemški nacionalci delujejo dandanes s podvojeno močjo na to, da bi se združile dežele nekdanjega nemškega Bunda pod jedno in isto upravo. Oni pripravljajo pot velikonemškim propagandistom do Adrije in zato tolik hrup pri vsaki drobtini, katero vlové slovanski oportunisti in separatisti za velike žrtve. „Ohranjenje političke in nacionalne posesti“ dobiva v tej svezi še mnogo važnejši pomen, nego ga more dati program kake začasne „koalicije“ v tostranskih deželah naše monarhije. Ni bilo razsajanje proti Celjskim utrakvističnim vsoporednicam radi tega, ker bi se oslabila kaka nemška naselbina na Spodnjem Štirskem, temveč radi tega, ker se bojé preprečenja zagvozde, ki se umetno stavlja med Slovane, v tem primeru med Slovence. S takimi naselbinami pripravljajo most do Adrije, ki ga razglašajo neizogibno potrebnim v načrtu velikonemške propagande. Radi ciljev te propagande, katere se zavedajo dobro ne le nemški nacionalci, temveč tudi liberalci in nemški konservativci, je tolika tvrdovratnost nasproti slovanskim odlomkom. Cilji, dalekosežni cilji vzbujajo doslej neobičajen hrup, kedar gre za nacionalna prava slovanskih narodnostij. Le v tej zvezi moremo pravilno soditi o hudih bojih, ki jih imajo slovanske stranke z nemškimi. Jednako je z ital. Irredento na Primorskem, oziroma v Dalmaciji, da ne omenjamo Reke, kjer se prej ali posled porodi jednako irredentsko stremljenje. Pri tem, da cesar Viljem naglašja za Velikonemce jednega Boga, mogli bi misliti, da pošteva izključno protestantizem, in najbrže nastopijo za katoličanstvo še hudi boji v Velikonemčiji; saj Bismarckov „Kulturkampf“ je bil le prenagljen, ker pri velikih zmagah je bila za trenotek Bismarcka zapustila običajna politička treznost. Katoliki slovanske krvi v naši državi pa

bi mogli tudi izpredvideti, za koga delajo, ko pobijajo — v soglasju z Bismarekovimi načrti — slovanskogrški obred, ki bi se po zgodovinskem pravu imel povrniti sedanjim katoliškim Slovanom naše monarhije. Unija z Rimom ne odgovarja velikonemški propagandi, in poljska šlahta deluje v smislu te propagande, da se protivi povratu kirilo-metodijskega obreda med zapadnimi Slovani. Plačilo za svoje zgodovinsko ruvanje uže dobiva vsaj v Nemčiji, samo da pri tem trpi poljski narod v svojih širših množicah.

Prava bramba proti velikonemški propagandi po takem bi ne bila samo v zaščitenju katoličanstva, temveč v tem, da bi slovanski šibki narodi dobili kirilo-metodijsko cerkev v uniji z Rimom. Ako tega ne umejo avstro-ogerski državniki, naj preišljejo velikonemško geslo, ki zahteva poleg jednega naroda in jedne države tudi jednega Boga. Iz tega bi mogli isti državniki sklepati, kaj se pravi naseljevati v okupovanih deželah ne le nemške kolonije, temveč zajedno tudi vstvarjati protestantske občine. Sicer ja se proti tej točki zagrešajo jako lehkomišleno tudi balkanske državnice v obče. Povdarjajo, da le na vstoku ima vera politiški pomen; a iz velikonemške propagande se vidi, da tudi protestantizem je politiškega pomena, in politiške cilje v smislu ekspanzivnem imajo vsi tisti, ki slabé na Balkanu kirilo-metodijsko cerkev in s tem širjo katolicizem z rimskim obredom. No velikonemška propaganda meri še mnogo dalje, nego na avstro-ogerske Slovane; o teh misli, da jej ne morejo ujeti, ker v Avstro-Ogerski skrbé za slabljenje slovanskih narodov, in ker se posebno rastejo nemške nacionalne stranke raznih barev. Pogled velikonemških propagandistov se obrača pred vsem v Rusijo. Oni nemškim množicam dokazujejo, da sedanja Velikomčija ima sicer ime mogočne velevlasti, da pa za njo prinaša narod tolike žrtve, da jih ne bode mogel vzdrževati dolgo. Tudi da je naseljenje uže pregosto, zato da je treba zemljo nemško razširiti, in to pred vsem proti vstoku in jugovstoku, torej pred vsem proti Rusiji. Kakó mislijo velikonemški propagandisti, razkril je jeden agitatorjev s peresom sedaj celó v Dunajskem časopisu.*) Ta propagandist naravnost ščeva Velikomčijo, naj se spravi v vojno proti Rusiji in hujska Nemce v obče k sovražtvu. On dokazuje, da oboroženje Velikomčije ima smisel jedino proti ruski opasnosti, ker od Francije Nemčiji ne preti nikaka zaresna nevarnost. Če se je Bismarek dobrikal Rusiji, delal je to iz posebnih vzrokov kot diplomat, ne pa odkritosrčno. Ako Bismarek ni združil vseh Nemcev, pravi dalje, ni kriv on, temveč okolnosti, in patrijot ni ta, ki se obrača radi tega proti Bismareku, temveč tisti, ki kaže svoje mišljenje proti Rusiji; „kdor ne sovraži carstva, ne zasluži imena Nemca“. . . „Ali je kak Poljak, ki smrtno ne sovraži Rusije, ali se ni imelo isto sovražtvo zaslužiti v Nemčijo, hitro ko je postala Rusija nje neposrednja sosedinja?“ Potem kaže na dve težavi, ki se stavljata nemški ekspanziji: politiška ločitev naroda v Velikonemce in nemške Avstrijce ter mali narodi, katerih razmerje bi bilo treba določiti k bodoči Velikomčiji“.

V istem smislu razpravljajo velikonemške cilje v velikonemških listih; razlika je ta, da pišejo v teh tu pa tam takó hudó, da se nemški nacionalci bojé take stavke ponatiskavati v avstrijskih listih.

*) Glej „Zeit“, 66. štev. od 11. jan. 1896. članek: „Woran erkennt man den deutschen Patrioten?“

Tudi Madjari, ko bi ne bili slepi, bi se mogli kaj naučiti iz takega velikonemškega stremljenja; saj bi se morali spominjati, da je uže davno List (ekonomist) dokazoval potrebo, da Nemčija zasede zemlje sedanje Turčije; dosledno obseza tak program tudi sedanje Ogersko. No Madjari s pomočjo Židovstva pripravljajo pot germanizaciji, in Bismarek ni bez vzrokov povdarjal, da težišče v naši monarhiji je treba prenesti v Budimpešto. Takó se deluje tu in tam v smislu velikonemške propagande.

Slovani pa imajo stalnih vzrokov, da preišljejejo o svoji bodočnosti, in kaj jih čaka od Pangermanije. Naj bi izpredvideli, da separatizem je za nje poguben, a bez kulturnega orožja se ne ubranijo niti tedaj, ko bi se bojevali z združenimi močmi; kulturno orožje pa mora biti tako, da podeli slovanskim narodom zares značaj posebne kulturne skupine. Le taka skupina podeli posebno moralno moč in tudi na zunaj pripomoč, da bi drugi narodi zaklicali: veto! ko bi zares prišlo do tega, da bi Velikomčija hotela uresničevati svoje velike cilje, o kojih je rekel pokojni cesar Friderik, oče sedanjega cesarja, da so taki, kakoršne je imel Karol Veliki.

Slovani imajo prvi in največo dolžnost, da pazijo na velikonemško propagando.

Zakon o „reviziji obrtnih in gospodarskih zadrug ter drugih društev“.

V 2. št. t. l. smo prevedli in navedli tekst zakona, kakoršen je sprejela zbornica poslancev v svoji poslednji predbožični seji. Ko bi hoteli natanko pretresati vsak §. te zasnove in izvajati tudi samo najvažnejše posledice, nabralo bi se gradiva za celo brošuro. Ker nimamo za kaj takega prostora, in ker pa z druge strani je vendar silno važno, da obrtne in gospodarske zadruge, torej tudi slovenske posojilnice, ne zamudé svoje dolžnosti, ki jo imajo izpolniti gledé na ta zakon, kateri se bode najpreje za jeden mesec razpravljaval v gospodski zbornici, omejimo se danes na usodne točke in povdarjamo, da zakon po tekstu, ki mu ga je dala zbornica poslancev, je opasen tu mišljenim zadrugam in društvom s stališča gospodarstva, zadrugne in društvene svobode, politiških in nacionalnih interesov. Tak zakon bi provzročeval društvom stroške, ki bi naravnost paralizovali njih namen, bi omejil dosedanjo svobodo gospodarskih zadrug in društev, bi napravljaval take situosti pri njih upravi, da bi se rodoljubi naveličali stopati na čelo njih zvez, bi nadalje vsakodobnim vladam in njih podrejenim gosposkam dajal priliko, da bi po svojem sistemu pritiskale na razne stranke in narode, in bi naposled se posebno močnejšim narodom dajal moč, da bi uničevali ali vsaj silno zavirali razvoj zadrug in društev med šibkejšimi narodi, torej te trajno vzdrževali v svoji zavisnosti, česar ne morejo želeti prijatelji teh zadrug, in bi to ne bilo tudi v drž. interesu.

Ta zakon pravi v §. 1, da revizija bi bila potrebna najmanj vsako drugo leto. Po besedi „najmanj“ mogli bi soditi, da pregledba se utegne vršiti tudi vsako leto, vsakega pol ali celó četr leta. Kdo naj to določuje? Činitelj za tako določevanje tu ni naznačen, in s tem je podana svoboda za vsakatero samovoljo. Zakaj najmanj vsako drugo leto? Kje je tu opravičena skrajna meja? Zakaj ni rečeno vsaj vsako 3. leto? Takó bi mogla društva sama od sebe določevati, n. pr. vsako drugo leto, v tem ko je treba misliti po tekstu, da bodo pregledbe večkrat v teku dveh let. Vsako tretje leto bi imelo vsaj

smisel v tem, da so vsako tretje leto nove volitve, in je torej vsaj možna izvolitev drugih oseb v načelnštva in nadzorstva. V tem slučaju je celó primerno, da, predno odstopijo člani načelnštva, dokažejo po reviziji, da je vse v redu, ker so drugače odgovorni za nepravilnosti. Ako je torej treba revizije, naj bi bila vsako tretje leto. Ostanimo pa pri določbi §. 1, da bi tudi vsako drugo leto revizorji pregledovali zadrage in društva, nakopalo bi to mnogo stroškov. Leta 1892 je bilo v cislitavskih deželah 2501 zadrug; ko bi stala revizija za vsako zadrugo le 15 gld., znašalo bi to 17.515 gld. A revizor utegne pri kaki zadrugi zamuditi se več dnij, in za zamujeni čas izračuni posebne stroške, kakor je rečeno v tekstu, §. 11. Isti zakon nadalje določuje, da bode imela vsaka dežela svojega, oziroma svoje revizorje, ako je v isti deželi 50, oziroma 20 zadrug. Drugače pa pride preglednik iz drugih dežel in v tem primeru bode njegova pot vsekakor draža.

Gledé na stroške pa še to, da po §. 5. bode imel načelnik zadrugne zveze silno obilo posla, in ne bode mogel sam opravljati vsega brezplačno, če ni požrtvovalen bogataš, zajedno ne bo mogel niti opraviti vsega sam, temveč bode potreboval pisarjev, katere bode treba tudi plačevati. Za zadrage in društva, katera se ne pridružijo ali se nočejo pridružiti kaki zvezi, bode po tem zakonu trgovsko sodišče ali pol. okr. glavarstvo določevalo revizorje, ko je treba pregledavati vsa društva. Kdo bode plačeval uradnike? Bezplačno pač ne bodo delali. — Ker bode treba v pokritje stroškov vsaki zavezini zadrugi donášati posebne pristojbine, ne trdimo preveč, ako sodimo, da bode po novem revizijskem zakonu imela po 50 gld. stroškov, in to bi znašalo vsako drugo leto 125.050 gld.

Vsled povečanih stroškov dolžne bodo zadrage in društva povišati obresti, oziroma (v konsumnih društvih) podražati blago. S tem pa se paralizuje namen takih društev, katera se snujejo za olajšanje kredita in znižanje cene blagu.

Zadrage, vklene v tak zakon, bi mogle stroške zmagovati jedino po tem, ko bi se jim zagotovil kredit za nizke odstopke (n. pr. $3\frac{1}{2}\%$) pri avstro-ogerski banki. Zato bi morali zastopniki pri obnovljenju pogodbe z banko zahtevati, da bi se vložil v bančni statut jeden paragraf, po katerem bi bila dolžna banka vsak čas dajati primeren kredit dobro ustrojenim zadrugam. Pri tem bi morala seveda ostati dosedanja svoboda zadrugam.

Doslej so bile obrtne in gospodarske zadrage popolnoma svobodne, in je zadrugni zakon od 9. aprila 1873. še jedini ostanek, ki zagotavlja svobodo vsaj takim društvom. Sedanji revizijski zakon pa hoče to svobodo skrajšati gospodarskim zadrugam in društvom s tem, da po §. 2. postavlja zadrugne zveze v meje zakona o društvenem pravu od dne 15. nov. 1867. Zveze teh zadrug bi torej spadale pod nadzorstvo politiške gosposke. In zakaj to? Ali zadrage in društva izpremenijo svoj značaj, stopivša v zvezo vendar le radi skupnih gospodarskih, torej vedno istih materialnih interesov? V dosedanjih zvezah so se njih zastopniki blagohotno posvetovali o tem, kar bi bilo bolje, in kar bi bilo treba odstraniti, in če so se razgovarjali tudi javno, vladala je ljubezen do stvari. Kako bode pa odslej? Ali bodo pri nadzorstvu vladnih zastopnikov mogli bez pomislekov izjavljati svoje mnenje? Kajti prijatelj noče slabosti društva obešati na veliki zvon, ker bi škodovalo jedino društvu. Napake se naznanjajo, da bi se pomagalo, ne pa uničevalo, kar pa se lahko pripeti v preveliki gorečnosti.

V nacionalnem pogledu je drugi odstavek §. 3. jako opasen. Ta odstavek zahteva, da za zvezo je potreba vsaj 50 zadrug ali društev; ako jih v pojedini koronovini ni toliko, mora jih biti pa vsaj 20. Zakon tukaj ne loči po narodnostih, temveč le po koronovinah. V pomešanih majnih ali nerazvitih deželah bode treba torej sestavljati jedno in isto zvezo iz zadrug in društev, pripadajočih dvema ali več narodnostim, ako ne bode štela zveza 20 društev iste narodnosti, in še za ta slučaj ni čisto nič določenega v zakonu. Po takem utegne revizor pripadati drugi narodnosti, in to je vsekakor za pravilno razvijanje zadrug kvarljivo, in se utegnejo nacionalna nasprotja večati tudi s te strani.

Za noben narod ni ta določba toliko neugodna, kakor za slovenski, ker razpada pod šest dežel in dva namestnika ter dva deželna predsednika. Ker so Raifeisenove blagajnice izvzete iz tega zakona, mogli bi kranjski, štirski in koroški Slovenci kazati na zadostno (20) število posojilnic (in konsumnih društev), a ker je v teh deželah tudi zadrug v nemških rokah, bi po zakonu seštevali zadrage obeh narodnostij, in verjetno je, da bi Slovenci ne dobili revizorja svojega rodu. Na Primorskem pa bi slovenske in hrvatske zadrage takó ali takó združevali v zvezo z italijanskimi. Kje je v vseh teh deželah tisti nacionalni mir, da bi ne nastali prepiri tudi pri zadrugnih zvezah?

Če premišljujemo naposled, kaj prav za prav doseže revizija po tem zakonu, odgovoriti smo dolžni, da čisto nič; kajti revizor gleda le na to, kar se je že izvršilo; on zabeleži, kakó so postopali, ne prihaja pa v čas, ko bi bilo treba spraviti kako zadrugo na pravo pot. Revizor konstatuje samo formalne napake, ne pa dejanskih. Društva prideje v nevarnost pa radi lehkomišljenega dajanja kredita, ne pa toliko radi formalnih napak. Tukaj bi bila potrebna remedura.

Revizija ne izvršuje torej tiste zadače, katero je dolžno opravljati nadzorstvo. Revizija bode moralno izpodkopavala nadzorstvo, ne da bi nadomeščala dolžnosti poslednjega, kajti nadzorniki ne bodo več s toliko natančnostjo pregledovali, ker se bodo opirali na revizorja.

Venec vsemu pa postavlja ta zakon s tem, da uničuje §. 90 zadrugnega zakona od 9. apr. 1873, ne da bi le črkico navedel o tem. §. 90 zadr. zakona se glasi: „Gledé na obrtne in gospodarske zadrage, zasnovane v smislu tega (zadrugnega) zakona društveni zakon od dne 26. nov. 1852 (Drž. z. l. Nr. 253), nima veljave. Dosledno so ta društva popolnoma samoupravna, ker so izrecno izvzeta izpod nadzorstva politiškega. Revizijski zakon je po takem tudi v formalnem pogledu nedostaten in zagrešen; kajti, ako so posamične zadrage osvobodene od navedenega društvenega zakona, morajo biti oproščene tudi njih zveze. Gosposka zbornica ne more revizijskega zakona sprejeti uže samo radi tega formalnega pregreška, tudi ko bi ne bil reakcionaren in škodljiv na druge strani. Tak revizijski zakon bi v resnici pokopal sedanje gospodarske in obrtne zadrage, ker ni sposoben, da bi konsolidoval zadrage, temveč jim škodoval, in se takó postavlja na stran njih nasprotnikov. Nemški liberalci so si po svojem kopitu ustrojili ta zakon, in tudi iz tega je razvidno, kak je liberalizem te gospose. Obžalujemo pa odkrito, da so Mladočehi prezrli važnost takega zakona, in so tako zanemarili veliko dolžnost, ki jo imajo na silno razvita gospodarska društva češkega naroda. Ni se našel nijeden

človek, ki bi se bil oglašil za jedino avtonomijo, ki je pri teh zadrugah. Naj bi gospodska zbornica popravila, kar je zagrešila zbornica poslancev, naj ta načrt zavrne v zbornico poslancev, oziroma izroči ministru pravosodja, kateri se sedaj bavi z reformo zadružnega zakona, kamor spadajo te določbe, a zato je treba, da se karnemudoma nege postavijo načelnikstva gospodarskih zadrug in društev vseh dežel in vseh narodov, katerim je avtonomija sveta, kajti opasnost in nujnost je velika.

Iz državnega zbora.

(Konec.)

Posl. Romančuk je zagovarjal malorusko deputacijo in razpravjal zlasti o izseljevanju galiških kmetov. Priporočal je vladi, da zasnuje po zgledu Angleške centralni zavod, ki naj zbira statistične podatke o izseljevanju, izdaje potrebne poučne brošure, navode za sajenje najvažnejših rastlin v prekmorskih deželah i. t. d. Izmed Slovencev se je oglašil posl. dr. Gregorec. Govorec o pogodbi z Madjari, izjavil je, da se on ne protivi pogodbi sami, ampak samo taki pogodbi, kakoršna je sedaj. Prebivalstvo Ogerske je narastlo v zadnjih 10 letih na 18 milij., drž. dohodek od 112 mil. na 500 mil. Nikdor torej ne more zahtevati, da bi pri teh izpremenjenih razmerah tostranska polovina ostala pri dosedanjih bremenih za skupnost. A tudi trgovinska in carinska pogodba se mora izpremeniti in odpraviti vinska klavzula, katero so si želeli samo Madjari. Principijalno pa on uže radi tega ne zahteva odstranjenja dosedanjega drž. razmerja napram Ogerski, ker je kongres tlačenih slov. narodov na Ogerskem sam izjavil slovesno, da so tlačene ogerske narodnosti še nadalje za nezavisnost ogerske države. Izjava minist. predsednika napram Jugoslovanom je govornika iznenadila. Od Badenija nimajo Slovenci ničesar pričakovati, kajti če on primerja njegovo politiko napram Slovincem s postopanjem proti Malorusom, potem govore številke iz Galicije jasno o blagonaklonjenosti, katero smemo pričakovati od njega Slovenci. Poljaki štejejo 3.000.000 mil. duš in ravno toliko Malorusi. Kljub temu pa imajo Poljaki 55 in Malorusi samo 7 poslancev. Poljaki imajo dvoje vsenčilišč in 25 poljskih srednjih šol, Malorusi pa dve gimnaziji in vzporednice v Kolomeji. Če pripisuje Badeni to ogromno diferencijo manjši kulturne sposobnosti Malorusov, potem se mu Slovenci za take laskave poklone zahvaljujejo. Ravno frekvencija najmlajše slov. gimnazije Celjske kaže o jako krepkem teženju Slovencev po izobrazbi.

Slovenci niso nikdar stavili utopistiških zahtev, razun če smatra minist. predsednik takimi zahteve, da se tisoču slov. otrok v Trstu in Gorici odpre slov. šola. Tudi zahteva zasnova vseuč. stolice za slov. jezik v Gradcu ni utopistiška, saj je ista v prošlosti uže obstajala. Če pa pravi Badeni, da ne izpolni takih zahtev, ki provokujejo druge, potem Slovenci dobé samo to, kar odobré Nemci in Italijani.

Kaj pa ti uže smatrajo izzivanjem, to je Slovincem dobro znano. Ustanovitev šolskih vrtov ter šol za slov. otroke ob svojih troških so za nje provokacija. Čudno je, da govori min. predsednik samo pri Jugoslovanih o provokacijah, saj ravno nemški liberalci največ izzivajo. Menger je predlagal, naj se preloži Celjska gimnazija, Ba-reuther celó, da se popolnoma odpravi, prejšnjega pravičnega štajerskega dež. šolskega nadzornika so nadomestili

s srditim sovražnikom slov. naroda. V dež. odboru štajerskem ni niti jednega Slovence, tako da so bili slov. poslanci moralno prisiljeni izstopiti iz dež. zbora. Kaj je neki „Schulverein“ ali „Südmark“ drugega nego drzno izzivanje? V Poreškem dež. zboru niso smeli hrvatski poslanci niti jedne hrvatske besede izpregovoriti, da jih niso zasramovali Italijani, istotako se godi tudi v Tržaškem dež. zboru. Dosedanji zastopniki vlade v Celovcu, Ljubljani in Trstu se morajo umakniti boljšim možem, šele potem bodo mogli imeti Slovenci zaupanje v sedanji kabinet. — Posl. Vašatý bavil se je v svojem stvarnem govoru s projekti finančnega ministra. Sedanji proračun je sicer aktiven, a ni zdrav, in sicer zato ne, ker niso preostanki rastle v razmerju s položanjem davkoplačevalcev. Državne blagajne se polnijo, davkoplačevalec pa obubožava. Prejšnji finančni minister je vsaj omenil kmetijsko krizo, povdarjal žalostno položanje rokodelcev, sedanji fin. minister pa je slabe strani proračuna popolnoma zamolčal. Fin. minister sicer pričakuje mnogo od davka na pivo in užigalice, toda more se mu isto prigraditi, kakor Plenerjevemu projektu o monopolu žganja. Od nove davčne preosnove zahteva gevornik, da gre lestvica pri dohodarini vsaj do 10%, da se obdačijo dividende, dohodki in tantieme upravnih svetnikov pri avstro-ogerski banki, preostanki pa bi se morali po gotovem pravičnem razmerju razdeliti med posamične koronovine. Zlasti pa bi bil moral dati finančni minister popolnoma natančna pojasnila glede mrtvega denarja, nahajajočega se v drž. blagajnah. Kljub temu da je v blagajnah 200 mil. denarja, vendar raste proračun leto za letom. Plener je vsaj rekel, da mora proračun povišati radi reorganizacije vojske, sedanji minister pa o tem ničesar ne omenja. Seveda se stvar od istega časa ni izpremenila. Avstrija potrebuje denarja, da si ohrani svoj, Rusiji nasprotni vpliv na Balkanu. Mnogo boljše bi bilo, da se Avstrija približa Rusiji, potem bi se ne bilo treba bati vojne, in svoje drž. imetje bi mogli koristnejše porabiti.

Pri postavki „donesek k stroškom za skupne stvari“ imel je dr. Lueger dolg govor, ki je bil naperjen proti Madjarom in sedanji pogodbi. Iz madjarskih listov je dokazal, kakó nesramno in poniževalno se v ogerskem drž. zboru govori o Avstriji in cesarju, v tem ko pri nas ni dovoljena niti odkrita in poštena opozicija proti vladajočemu sistemu. Odločno je za tó, da se odpové dosedanja pogodba.

Na to je s številkami pojasnil ogromno škodo, katero trpi Avstrija vsled neugodne pogodbe samó radi tega, da se vzdrži duvalizem, ki je Avstriji le v pogubo. Zato apeluje na vse državnozborske stranke, naj glasujejo proti krivični pogodbi. Nöbeden Nemece ne more glasovati za njo, če vidi, kako bezobzirno madjarizujejo na Ogerskem nemške otroke, toliko manj Slovan, katerega najhujše zatirajo, tudi veleposestniki ne morejo biti za obnovitev pogodbe, ker mora nastopanje Madjarov užaliti njih ponos. Na Ogerskem ne vladajo več pravi Madjari, ki bi bili gotovo boljši, tam vladajo pomadjarjeni Židje, ki nevsmiljeno postopajo proti Slovakom, Srbom, Hrvatom in Romunom. Madjarski vpliv in postopanje Madjarov proti imenovanim narodom je največ krivo, da Avstrija ne živi v zaželenih prijaznih razmerah s sosednjimi državami, da nima pravega vpliva na jugn. Ogerska je bogata dežela, ona nima takó ubogih krajev, kakor je pri nas Galicija, Istrija, Dalmacija i. t. d. Vsled tega ne sme Avstrija več sprejeti uslovij, ki so za njo sramota in prevara.

Iz deželnih zborov.

(Dalje.)

KRANJSKI. Na predlog posl. Hribarja se je odpisalo „Glasbeni Matici“ posojilo 4800 gld. Na predlog posl. dr. Papeža sklenil se je nakup 100 izvodov letnika 1895. Knjižnice za mladino.

Deželni zaklad za 1894. Proračun odobren je bil z nedostatom 304.563 gld., ta pokrit z delnim zneskom blagajniške imovine 14.346 gld. 34 kr. (ta imovina znašala je pričetkom 1894.: 50.837 gld. 30 kr., od katere se je vzel omenjeni znesek), potem z dohodki, ki so bili proti proračunu veči za 41.142 gld. 59¹/₂ kr., s skupilom za prodane obveznice kamniške železnice 35.000 gld., posojilom kranjske hranilnice 51.000 gld. Še preostali nedostatek 15.431 gld. 18¹/₂ kr. je pokrit deloma z zneskom 10.100 gld., naloženim v kranjski hranilnici, deloma z blagajniško imovino.

16. jan. Posl. Klun poroča o normalnošolskem zakladu. Potrebščine bo 359.775 gl., pokritja 23.279 gl. — Posl. Schaffer je izjavil, da bodo nemški poslanci glasovali za proračun, ter povdarja potrebo novega poslopja za višo gimnazijo Ljublj. — Dež. preds. Hein pravi, da se najbrže uže letos prične z zgradbo.

TRŽASKO. Posl. Spadoni predlagal je izjavo simpatije za italijanske vojake v Afriki, katerim želi zbor zmago. Dež. glavar zavrnil je predlog, galerija pa vprizorila je demonstracijo in kričala: „Evviva Baratieri! Evviva Galliano.“

ISTRSKI. 15. jan. Posl. Trinajstič se je pritožil, da se hrvatski govorni ne vsprejemajo v zapisnik. Večina govornika večkrat moti, in naposled mu je glavar vzel besedo, Vladni zastopnik želi, da se zapiše v zapisniku prve seje, da je namestnik pozdravil zbor v laščini in hrvaščini. — Posl. Mandić se je pritožil proti netočnosti telegrafskih poročil. — Posl. Constantini interpeluje zaradi rabe italijanščine kot jedinega sodnega jezika in zaradi neke rešitve laške vloge na tretjo instancijo samo v slovanskem in nemškem jeziku, — na pravosodnega ministra.

Hrvatskega stenografa pripeljal je s seboj namestnik Rinaldini uže k prvi seji istrskega dež. zbora; a predsednik odkazal mu je mesto na galeriji. Torej stenograf, odposlan na ukaz Dunajske vlade, nima prostora pri mizi poročevalcev ital. listov.

Seja 17. jan. bila je burna. Mandić zahteval je popravo zapisnika, a predsednik ni mu ustregel. Laginja ni hotel storiti italijanski obljube, vsled česar razburjenost v zbornici in na galeriji. Dr. Trinajstič govoril je proti podpori učitelju Maligoju; Vidulić interpeloval radi šole na Sušku, Trinajstič radi izterjavanja davkov. Mandić zagovarjal je prošnjo učiteljev, podpisal ga Kompare, protivila se Gambini in Constantini, strasno napadajoča učitelje po deželi; Spinčić jih branil proti njima. V razgovoru o napadu na poslance vskliknil je Vergottini: „Kje drugod bi Vas bili ubili!“

Posl. dr. Laginja nasvetuje, deželni odbor naj pri vladi deluje na to, da se zakonito na novo organizujejo v Istriji mestne občine, tako da se iz njih po možnosti store po narodnosti obmejene občine. Deželni glavar tega v teku debate stavljenega predloga ni hotel dati na razgovor, ker ni bil stavljen v „občevalnem jeziku“ deželnega zbora.

GORIŠKI. Interpelacija poslan. dr. Rojca in tov. na ministra za bogočastje in uk, ker se mu še ni vročila rešitev pritožbe proti uporabi vojašnice v Podturnu za slov. ljudsko šolo, — katero rabi za pritožbo na upravno sodišče. — Interpelacija posl. dr. Tume in tov. na naučnega

ministra zaradi slovenske ljudske šole v Gorici, ker se po naročilu namestnika vsolajo učenci v različne okoličanske jedno- in dvorazrednice, kamor jim ni do 4 km. pota, da bi tako vzdržal kasarno v učne namene. — Interpelacija posl. Klančiča in tov. na naučnega ministra zaradi sloven. ljudske šole v Gorici, ker mesto noče izpolnjevati zakonite dolžnosti za šolski pouk, in bi 480 slov. otrok ostalo brez šole, ako bi roditelji ne plačevali šole iz svojega žepa. — Interpelacija posl. Berbuča in tov. na finančno ministerstvo zaradi razlike razrednih tarifov za zemljišča to- in onstran Hublja v Vipavski dolini, ki so na Goriškem v primeri s Kranjskim previsoki in za posestnike neznosni.

ŠTAJERSKI. Opravniki za deželni zbor štajerski določa, da, ako se član kakega odseka ne udeleži treh zaporednih sej, ne da bi se opravičil zadostno, voli se drug poslanec v dotični odsek. Ker slovenski poslanci nočejo vstopiti v deželni zbor, postopalo se je proti njim v smislu te določbe.

ČEŠKI. Seja češkega dež. zbora 12. jan. bila je toliko znamenita, da moramo dopolniti kratko poročilo v zadnjem številu „Sl. Sveta“ z nekaterimi podrobnostmi. Posl. dr. Herold utemeljeval je svoj predlog, naj se odpošlje vladarju adresa gledé državnopravnega stališča kraljevine Češke; zatrjeval, da to ni politična demonstracija niti izjava posamične stranke, temveč dolžnost do domovine in države. On opisuje zgodovinski razvoj dežel kraljevine Češke pred in za letom 1526. in dokazuje, da je Češka tvarjala od nekdanj samostojno češko državo, ki se je vladala po lastnih ustavnih naredbah. V bitki na Beli Gori ni se odločilo o samostojnosti češke dežele, temveč le o ponižanju upravnih stanov. Bil je to boj med vladarjem in privilegiji stanov, le ti so propali, ne pa češko državno pravo. Seveda se je potem izdala „die vernewerte Landesordnung“, a tudi ta ni državne prava uničila. Dokler so bili češki kralji zajedno nemški cesarji, bila jim je Praga za stolico do Matije, in ako bi se to godilo do danes, gotovo bi se protivili zastopniki drugih delov naše države, da spadajo k Češki zato, ker ondi slučajno stoluje njih vladar. Dasi so se vsled združitve več dežel pod jednim skupnim vladarjem pojavili razni skupni interesi, za reprezentacijo vendar do 1804. nikdor drug nego češki kralj ni mogel zastopati kraljevine Češke. Govornik razpravlja pragmatično sankcijo, ki je merila na koristi raznih dežel in pa dinastije ter določala nedotekljivost monarhije in nasledstvo dinastije; a priznala je tudi izvestnim permanentnim zastopstvom pravico, razpravljati o koristi celote, ter biti poprašan od vladarja za njihovo mnenje. Centralizatorji skušali so sicer s Kromerižkim ustavnim predlogom, z oktoberskim diplomom in februarjskim patentom ustanoviti novo državo, a pozabili na nje ime in so dokazali, da bajé priznana Cislitavija nima prava, protiviti se pragmatični sankciji. O tej v ustavi ni govora, ker je ustava uravnala razmere na umeten način. Govornik cituje nemške učenjake državnopravnike, ki so Avstrijo smatrali za celoto, katere deli so samostojni in le v osebi vladarjevi združeni.

Ko se je 1815. osnovala nemška zveza, bila je samostojnost dežel kot uslovje, in avstrijski cesar pristopil je zvezi le kot češki kralj in kot gospodar dežel avstrijskega doma. Tudi Friderik II. zahteval je izrecno priznanje čeških stanov za ločitev Silezije. Govornik nadalje omenja kot napako, da so češki politiki udeleževali se centralnega parlamenta, in da jim je bil oktoberski diplom vir češke državnopravne politike, ker v oktob. diplomu je uže kal o dualizmu in centralizmu. A tudi sedaj se ni suvereniteta češke države rušila; najmanj z dovoljenjem deželnega zbora.

Predlagatelji mislijo, najpreje naj se stvari podstava državnemu obstanku dežel češke korone, in potem naj se z Nemci razpravlja o sporazumljenju. Denarni, gospodarski in kulturni interesi domovine bili bi bolje obskrbovani, ako bi odločevali o njih sami v deželnem zboru. Češka mora dolge delati kljubu svojemu bogatstvu, ker mora žrtvovati svoje pomočke za upravo centralistiške države, ki je draga, ker rabi veliko vojaško in uradniško silo.

Nemški sodeželani so nasprotniki češkega državnega prava, ker se ga bojé! Čudno je, da je baš nemška narodnost, ki je bila in je tudi sedaj uže izredno federalistična, protivi federalizmu v naši državi. Uprav narodnostni moment jim brani, da bi se ločili od drugih Nemcev v državi. A ustanovitev češkega državnega prava donesla bi Nemcem le dobiček, ker bi se Čehi tako pogodili z njimi, da ne bi bili več zavisni od milosti velikega posestva in priznanja uradnikov. Govornik sramoval bi se, ako bi bil Nemeč, priznati, da se boji Čehov, zlasti z ozirom na one rojake, kojih cesar zapoveduje, kaj se ima zgoditi v južni Afriki. V tem ko narodnostni in politični boji slabé obe stranki pri nas, povzdiguje se druga polovica države izredno — na naše troške. — Govornik naposled nasvetuje, da se predlog izroči komisiji 24 članov, za katero naj vsaka kurija voli 8 članov.

Posl. baron Scharschmid je proti adresi, za katero sedaj ni nobenega povoda. Tudi po njegovem mnenju zavira debata o tem deželni zbor v vspešnem delovanju. Nasprotstva med obema narodnostima bi se le poostrila in skupno vspešno delovanje na gospodarskem polju otežilo ali pa celo onemogočilo. Posl. Bareuther pravi, da uslovje za adreso bi bila poprešnja pogajanja obeh narodov po svojih odposlancih. Dokler smo sami nejedini, ne more veljati adresa na korono kot izraz mišljenja in željá obeh narodnostij. Čehi sami označili so v drž. zboru češko državno pravo kot okvir bez vsebine. — Posl. Iro ni razumel dr. Herolda, ker ne zna češki; zato stavi samostojni, nasprotni predlog o nezavisnosti Hebskega okraja in zopetno uvedenje nemških zaveznih držav pod nemško upravo. Posl. P. Opitz je proti vsakemu političnemu prepiru in želi mir in spravo obeh narodnostij; ker bi predlog tega ne pospeševal, je proti njemu.

Pri glasovanju je Heroldov predlog propal, grofa Palfy-ja predlog, da se naj v komisijo voli od vsake kurije po 4, od vse zbornice 12 članov, pa bil je sprejet.

Poslanec Adamek in tovariši predlagali so ustanovo fonda v podporo male obrti povodom cesarjevega jubileja v znesku 500.000 gld. — Posl. Březnovsky in tov. interpelovali so namestnika o varovanju jezikovne ravnopravnosti v Reichenberžkem obrtnijskem muzeju.

21. jan. Grof A. Schönborn predlaga obligatorično vedenje pouka obeh deželnih jezikov v srednjih šolah; pri tem ozira se na enak moravski zakon; na dr. Pacakov predlog o narodnostnem zakonu in na prof. Čelakovskega predlog za manjšinske šole v meševitih okrajih; na zakon za Tirole in Dalmacijo. — Dr. Schlesinger je proti prisiljeni uvedbi pouka v drugem dež. jeziku ter priporoča fakultativne jezikovne kurze na srednjih in velikih šolah. Proti predlogu so tudi dr. Engel, dr. Baxa, dr. Bareuther in dr. Lippert. — Dr. Pacak in tov. predložili so „narodnostni zakon“, v katerem so določbe o jezikovnih razmerah pri sodiščih in političkih oblastih; pri občinskih in okrajnih oblastih in deželnem odboru, ter v šolah. Oba jezika sta povsem enakopravna. Vsaka vloga mora se v vseh instancijah reševati v istem jeziku, v katerem je bila vložena; zato mora vsak državni in deželni uradnik

biti zmožen obeh jezikov. Za dobo petih let uvel bi se v do-sego tega provizorij. Poslovni jezik občin določajo si te same. Pri dež. odboru sta oba jezika ravnopravna. V šolah sme biti le jeden poučni jezik; v ljudskih šolah ne sme se drugi niti neobligatno poučavati. Obligatni pouk v drugem dež. jeziku v srednjih šolah je nedopusten. Drž. in dež. uradniki morajo pred nameščenjem dokazati s spričevali, in pri definitivnem nameščenju z izpitom znanje obeh deželnih jezikov.

MORAVSKI. V moravskem dež. zboru stavili so Čehi predlog, da se osnuje posebno češko vseučilišče za Moravsko ter uvede jezikovna ravnopravnost na tehniški šoli v Brnu. Z vso odločnostjo nasprotujejo jim Nemci, hotéci ustanoviti novo nemško univerzo. Tudi katoliška češka stranka podpira v tem Nemce! In vendar se je češko-moravski katoliški shod izrekel za osnovo češkega vseučilišča na Moravskem.

Bar. Pražak povdarja nepravilno razmerje med češkimi in nemškimi srednjimi šolami; posl. Tuček predlaga resolucijo, naj se pozove deželni odbor, da stopi v dogovor s korporacijami, ki vzdržujejo privatne češke šole, zaradi spremembe v deželne; kar se odkloni.

18. jan. Grof L. Belcredi nasvetoval je v imenu šolskega odseka dovolitev letne podpore 1200 zl. vrtnarski šoli v Lodnicah z resolucijo, da se naj tudi češkim slušateljem omogoči pouk.

SILEZIJA. O eksodusu slovanskih poslancev iz sileškega deželnega zbora 13. jan. Pri prvem čitanju namerjanih pravil drž. zemljiškega kreditnega zavoda nasvetoval je referent volitev odseka 8 članov, posl. dr. Stratil pa 9 članov, katerih 3 naj bi pripadli Čehom in Poljakom; to je opravičena terjatev, ker oni zastopajo večino prebivalstva. Ako katerega teh volijo Nemci, ne pogajajo se z nasprotno stranko, temveč komandujejo pri glasovanju dotičnika, kakor bi bili v prisilnici, a ne v parlamentu. Nemški poslanci sklenili so, da bodo pač volili 9 članov v komisijo, a z manjšino se nočejo pogajati. Posl. dr. Michejda naj volijo po kurijah. Dasi imajo Slovani v kuriji kmetijskih občin večino, volili bodo poleg dveh svojih tudi jednega nasprotnika. Nastala je velika razburjenost. Dež. glavar grof Larisch naznani, da je volitev završena. Oddanih bilo je 15 glasovnic. Ker je absolutna večina 16, je volitev neveljavna. Dež. glavar pa je pozval svoje, naj se izrečejo o veljavnosti volitve, in teh 15 poslancev jo je potrdilo. Slovani protestujejo; dež. glavar čita imena izvoljencev, med njimi sta dr. Stratil in dr. Michejda, ki pa sta izjavila, da nočeta nobene milosti ter odkloniti volitev, na kar Čehi in Poljaki ostavijo zbornico. Dasi je bilo ostalo le 13 poslancev, in je bil dež. zbor nesklepčen, vendar so nadalje obravnavali. Šele pozneje posrečilo se je dež. glavarju, zbobnati potrebno število 16 poslancev; tedaj proglašil je sklepčnost, a popreje so vsejedno obravnavali in sklepali! To je pravica in enakopravnost nemških liberalcev, kjer so v večini. — 14. jan. bila sta oba poslanca zopet voljena v odsek in sprejela mandat, ko je izjavil dr. Menger v imenu večine, da se bo tej vedno pri volitvah v odseke prepuščalo primerno zastopstvo.

GALIŠKI. 15. jan. V bančnem odseku nasvetoval je posl. dr. Rapoport za zboljšanje kmetijskih kreditnih odnošajev v Galiciji ustanovo deželne hranilnice s podružnicami v vseh okrajih.

„Dilo“ označuje kot pomembno, da je gališki deželni odbor na malorusko interpelacijo posl. Ostapčuka odgovoril v ruskem jeziku, ker je bilo doslej običajno, da se je to storilo le v poljščini. Šele letos popustila se je 30 letna navada. Zasluga gre ruskemu članu dež. odbora, dr. Šavčaku.

GAZELA.

Grobišče temno vzore moje žarne krije,
Le ena zvezda lepše kot kedaj mi sije,
To je ljubav za narod moj in domovino,
Srcé le zánju moje v ognju svetem bije.
In plamen ta moči slabotne mi podvaja
Kot moč, iz ktere se rodí mi melodije...
Blazilna je ljubav za narod, domovino
Nalik akordu iz nebeške harmonije.

— o b a.

LOVOR.

(Priča.)

U tren se okoličom razno glas, da je užasni krvopija Svelad oborio gradič Primor, a na taj glas prepali se dobri seljaci i seljanke mjestanca Ohoja, što si kupalo milotno lice u sinjemu moru. — Što čemo? — pitali se selom. Da mu se poklonimo? Da metnemo glavu pod njegov jaram? Al jao tad našoj djeci, avaj našim biednim kćerima — zakukaše ljudi.

— Predat se?! Nikad! — zagrmi mladić sin seoskog kneza, rek bi diete jošte. Nasmijalo mu se možda dvadeseto proljeće, a već mu oko sjevalo junaštvom i svetim plamenom slobode. — Nikad! — grmnu opet —; stao kupiti pobornike, da očuva rodni kraj. I svi pristaše odlučno uz njega i grmnuše:

— Lovore, vodi nas u smrt, al ne čemo ropstva.

— Braćo — odvrti im on — čvrsta vam vjera, da neće njegovo oko ugledati nikad ovo sinje nam more.

..... Spustila se večer. Iz daleka dopirao već topot konja. Grozna, sotonska bojna pjesma Sveladove vojske orila se u mraku. Lovor zastrepi, al u čas se snadje, pozove na stranu najvjernijeg pobratima te mu reče:

— Sokole, slaba je naša četa proti moćnoj sili krvopije, stog ja idem (i reče mu neš'o potihoo). Ti pokupi našu malu i junačku četu i podji na obližnji brig. Kad začuješ metež u Sveladovoj vojsci, udari smjelo. S bogom za viek, i poljubi ga u čelo.....

..... Kroz noć, kroz crnu noć dopire zdvojni uzklik: — Ubiše Svelada, ubiše nam kralja, ulovi ubojicu. Za bježećom sjenom dalo se nekoliko haramija u potjeru, dok junačka seoska četa udari iznenada na krvopijsku vojsku. Nasta metež, buka, pobuna — — u to već dolaze u pomoć čete iz obližnjih gradova.

U zoru je silnička vojska hametom potučena. Nad morem umire lagano spasitelj domovine. Lovor, koj je rinuo ubojiti nož u srce Sveladovo. Iz stotinu mu rana krv curi, al oko mu se isto ljupko smije, jer neće Svelad ugledati to divno sinje more nikada, jer je njegov narod spašen.....

..... Na tihom proplanku, gdje je umro mladi junak kraj sinjega mora, podiglo se viek zeleno stablo. Ljudi ga prozvaše Lovorom. I danas ga vila plete u zelene vience, da okiti s njime pjesnike, junake i pobornike za dom i slobodu.

R. Katalinić Jeretov.

Nekaj za Pust.

Rada bi, kot učiteljica in ženska, odgovorila nekemu g. „Gorjancu“ v „Učiteljskem Tovarišu“, št. I. l. 1896.

Domisljavnost je stalna spremljevalka — nevednosti, borniranosti; na tej pa akutno boleha omenjeni g. Gorjanec... Strašno ga boli, da si je g. Kosce dovolil omeniti v svoji noveli „Sama svoja“ (priobčeni „Lj. Zv.“ 1895) tudi dva učitelja nerodneža, katera iz dolgega časa „fizikata“ in igrata za užgalice... Joj, joj, kolika žalitev! — „Nehvaležnost je plačilo sveta“. Koliko se trudimo mi, ubogi učitelji in učiteljice, s koliko skrbjo odgajamo nadobudno mladino; v zahvalo nas pa celó v slovstvu ovekovečujejo kot „nerodneža“, „neokretneže“, — „stare device“... Svet, svet, kako si ti zloben!

Pač je g. Gorjanec grozen nevednež v svetovnem in celo slovenskem slovstvu, sicer bi ne pisaril tako najvinih lamentacij. Naj mu le postrežem s citati o „Zmuznetu“ v „Desetem bratu“. „Za vso družbo pa je repil dolgi učitelj Zmuzne, kateri je sam sebi tovarševal, ker je iz žalostne skušnje vedel, da se ne more nikjer v pogovor mešati“. XII. pogl. . . „O šolmostru Zmuznetu, ki je na zadnjem koncu mize zraven domačega sina sedel, ne vemo drugega povedati, kakor da je bil dolg koščen mož, in mu ni bilo veliko na mari za razgovor, temuč bil je ves živ in mrtev na slastne jedi in dobro vino, katero je goltil (!), kakor bi nazadnje v svojem življenji jedel. Tega mu pa ne zamerimo, saj je mož dobro vedel in dobro znal, da je grajščakov rojstni god samo enkrat v letu in

da mu njegova preljubezniva doma družega ne privoščí (!) leto in dan ko slabo zabeljene močnike vžene moke. Da pa ni nič govoril, zato je imel tudi veljavne vzroke. Bal se je fajmoštra, ki je navadno — Zmuznetu medpotoma očital, da je nespodobno jedila hvaliti, če nas nihče ne vpraša. Zmuzne je namreč večkrat — misleč da se bo s tem gospodinji prikupil in ga bo kaj večkrat povabila na tolsti obed, doletelo, — vedno in vedno jedi hvalil, ki so na mizo romale... XIII. pogl. „In kako smešno se vede ta Zmuzne na lovu!“ XIV. pogl. i. t. d. — G. Gorjanec menda ne ve, da so raztreseni profesorji, akademiki-pijanci in „pumpatorji“, domisljavi, puhloglavi oficirčki, zdravniki-pomočniki po letoviščih in pritklinah hrepenceh gospej... stalne, redne figure v šaljih listih, kjer se karikujejo z besedami in slikami. Zameri nihče... Ako si prizadet, reci: mea culpa! če pa ne — smejay se! Ako stoji učiteljski ugled na tako šibkih nogah, da ga prevrne uže vsak dovtip, vsaka glumska karikatura ali pa romanska prototipična figura, potem pa kar kapitulujmo. — Dr. Tavčar, J. Krsnik, P. Pajkova, Jurčić etc., vsi slikajo in so satirično slikali različne sodnike, adjunkte, praktikante, učitelje, učiteljice, dijake... O čem in kako pa naj se piše? Ali naj bi pisatelji popustili pot zdravega realizma ter se vrnili k — basnim in junaškim pesnim, kakoršna sta n. pr. nemški „Gudrun“ in „Nibelungenlied“? Potem bi se ne čutil menda nihče prizadetega, vsaj učitelji gotovo ne. Ali pa je treba vse le hvaliti? In če tega ne, pa grajati vse, samo učiteljev ne? Res, gosp. pisatelji, imejte vsmiljenje z njimi, saj vidite, koliko svetožalje se jih polasti, ako čujejo le o dveh, da sta bila „nerodneža“, krokerja... .

Sicer pa, roko na srce! Ali ni nerodnežev in neokretnežev — kot povsodi — i v učiteljskem stanu mnogo? Učiteljski stan je kaj lep stan. Od njega je zavisen razvoj mladine. Učitelj je imenitna oseba, katera zasluži, da se čišla in ceni... A priznati pa moramo, da so idejalni učitelji, o delovanju katerih piše g. Gorjanec, jako redki... G. Govčkar je bil res vzor učiteljstva; priden, marljiv kot bučela. Dasi je imel isto plačo kakor drugi in je imel veliko družino, vendar si je omislil lepo knjižnico, katera mu je bila največje veselje. Vse svoje življenje se je učil. Bil je izomikan mož in jeden najvrednejših representantov sedanjega učiteljstva. Da, kakor rečeno, takih mož je malo. — Laskam si, da se mi izmed teh pridružijo nekateri ter se z menoj vred čudijo in poprašujejo, kako si upa govoriti g. Gorjanec v imenu svojih tovarišev. Kdo ga je poblastil? Vsaj meni ni znano, na katerem učiteljskem zboru bi se bilo pretresovalo to. Odgovor g. Gorjanca je le smešilo učiteljskemu stanu, kateri pač ne potrebuje take obrambe... .

Sedaj pa še nekaj sila zanimivega. Tovarišice, poslušajte me! G. Gorjanec toži, da ima radi „Same svoja“, — katera je izhajala lani le pol leta, — uže cel muzej košev in košaric... Čudno, čudno! Kdo bi si mislil, da more 11 borih vrstic v „Sami svoji“ učiniti kaj takega. Joj, joj, da ima g. Kosce tolik vpliv na ženske! Sicer se pa le potolažite, g. Gorjanec! G. Kosce menda ne bo tako zloben, da bi še kedaj kaj jenakega črnil o učiteljih, — sedaj, ko ve, v koliko škodo so vam one vrstice.

Če pride do skrajnosti, vam pa pojdem za mešetarico — ako hočete. Ali pa naj vam kar sedaj-le povem vsaj recept, po katerem si najlaže pridobite izvoljenke. Pred vsem bodite mož in ne tak jokavec, kakoršnega ste se pokazali v mišljeni št. „Učit. Tovariša“. Potem glejte, da bodete duševno nadkriljevali svojo izvoljenko, tako da bo lahko ponosna na vašo duševno izomiko. Naj ne gleda ona na vas, temveč vi na njo! Potem bode vse v redu, in canjice ne dobite nobene več.*

Ivanka.

„Učiteljska zaveza“ proti „Ljublj. Zvonu“.

„Učiteljska zaveza“ razposlala je slov. časnikom izjavo proti povesti „Sama svoja“, ker se jej dozdeva, da je ondi z risanjem učiteljev žaljen in zasmehovan ves učiteljski stan. Pravice do kritike, do sodbe in eventualne obsodbe pisateljeve, bodi si uže opravičena in umestna ali ne, ne smemo nikomur odrekati, — pač pa se moramo z vso odločnostjo protiviti temu, da „Zaveza“ ob jednem agituje proti „Ljub. Zvonu“. Ali se to mari res vjema s toliko povdarjanjem delovanjem za slovenski narod in njegovo prosveto? Ako učitelji res odtegnejo svojo duševno pomoč listu, ta ne utрпи posebne škode, saj so njih prispevki z ozirom na kvaliteto in kvantiteto bili le neznatni; ako se odpovejo naročniki, katerih je med učiteljstvom res lepo število, — oškodujejo s tem le sami sebe; saj dobijo za naročnino list, ki je pač več vreden nego oni denarni donesek, ki ga morajo vplačati zanj. Čemu torej ta patos! Preverjeni smo, da večina slov. učiteljstva obsoja vročekrvnost „Za-

*) Tržaška „Edinost“ je posebe in umestno odgovorila istemu kritiku „Uč. Tovariša“. Op. ur.

veze", da večina sloven. učiteljstva sodi toliko trezno, da ne vidi v opominjanem spisu skrvnitve svojega imena in svoje časti, — ter da je večini slov. učiteljstva tako globoko ukoreninjena domovinska ljubav, da ne bo delovala proti „Ljub. Zvonu“, tudi ako bi se bil res jedenkrat pregrešil. Gospoda, podirati je lahko, a kdo bo zidal na novo, zlasti na tako vulkanski tleh? „Dnevi našega blapčevanja so minuli“, vsklika „Zaveza“. Da, vsak rodoljub raduje se, da so se vsaj nekoliko zboljšali za učiteljstvo toliko žalostni časi, a to jim ne daje še pravice, domišljati si, da so nastopili dnevi bizantinizma drugim stanovom nasproti učiteljstvu. Ne iščite torej po sili nasprotnikov tam, kjer jih ni, ne delajte zdražbe in prepira, kjer je nepotrebno, temveč dokažite v dejanju pravo in iskreno rodoljubje.

Omega.

Česke drobtinice.

Z dopisom od dne 11. jan. t. l. naznanilo je namestništvo, da so odobrena pravila osrednjega dijaškega društva „Slavia“, in da ne zabranjuje ustanovitve društva. Zastopniki obeh dijaških mladočeskih strank, namreč „naprednjaške“ in „nezavisne“, obetajo, da novo društvo ne bo delovalo samo istega imena z bivšim osrednjim dijaškim društvom, ampak tudi isto kulturno stremljenje. Pred kratkim je odobrilo namestništvo tudi pravila dijaškega podpornega društva „Husuv fond“. Židje v občne ne podpirajo naporov češkega naroda, v najboljem slučaju so indiferentni, ponajveč so pa njegovi najstrastnejši nasprotniki ter v pre mnogih krajih jedini reprezentantje nemštva. Kljub temu je doslej na Češkem samó med Nemci antisemitska stranka, dočim je med Čehi ni, dasi vsak Čeh na tihem mrzi Žide. Izhaja sicer antisemitski češki list: „Česke zajmy“, a protivesje mu so: Češko-židovske noviny. Ali to je le pesek v oči. Tudi dijaštvo židovsko, seveda le nezaten del, boče se kazati nekako češko-narodnim v svojem „Spolku českých akademiků-židů“. Kako so zanesljivi, kaže nam jeden faktum, da je bil neki bivši predsednik tega društva pozneje predsednikom vsenemskega „Deutsches Haus“ v Brnu.

Za ustanovitev slikarske akademije v Pragi so baje odločili na Dunaju 300 000 fl., ter bodo nje profesorji državni uradniki VI. čin. reda. Ako vlada uresniči svojo objlubo, obečal je znan češki mecen Hlavka znesek 100 000 fl. podariti v isti namen. Doslej bil je v Pragi le privaten jednak zavod, ki ga vzdržuje „Krasoumná jednota pro Čechy v Praze“. Profesor na tem zavodu slavnoznani Brožik izvršuje po naročilu našega cesarja sliko: „Ustanovitev Avstrije“. Češki listi se čudijo nad tem.

Da seznanijo čitačje občinstvo z najnovejšimi proizvodi češke kakor tudi tujih književnostij, začeli so češki knjigarji in založniki izdavat mesečnik „Kniha“. Doslej sta izšla dva zvezka. Prvi je prinesel na čelu sliko in nekaj zanimivostij nar. pesnika Svatopluka Čecha, drugi pa ekletičnega pesnika Jaroslava Vrchlickega, oba sta pa opremljena s pre mnogimi slikami domačih in tujih pisateljev in ilustracijami iz njih del, a stojita le po 10 kr.

Odkar je odpravljeno izjemno stanje, veje nekoliko svobodnejši duh v Pragi, zato so se preselili „Radikalni listy“ iz Brna sem. Ta časopis je glasilo naprednjaške radikalne stranke, ki je imela 12. dec. m. l. shod svojih zaupnih móz, na katerem se je odobrila program za bodoče delovanje, ter sklenilo, dasi le z majhno večino, da za sedaj še ne nastopi stranka kot samostojno organizovana v javnost, temveč da bode kljub napadom glasila mladočeške stranke, poleg svojih namenov podpirala tudi svrhe narodno-svobodnomiselne stranke. Vlada si je v svojo obrambo vstvarila novega pomočnika: čez več nego 30 let oživele so zopet „Pražké Noviny“, ki naj bi vsled svoje nizke cene, številka po 1 kr., širile vladne nazore med češkim narodom. Gmotno utegne škoditi jedino staročeškemu listom, n. pr. „Narodni politiki“, ki izhaja sedaj dnevno v 60.000 do 70.000 eks.

S češkimi razmerami ne bavijo se samo slovanski, ampak tudi inojezični listi. Dunajski list „Die Zeit“ prinesla je daljšo razpravo drž. poslanca dra. Kramara: „Das böhmische Staatsrecht“, ki izhaja sedaj v brvatskem „Obzoru“ v prevodu. V „Zeit“ kritikuje Fr. Krejčí „Česko Moderno“ ali Dekadente. Ta moderni pojav kritika obče obsoja, vendar priznava jeden velik talent med njimi Otokarja Březina (pseudonim).

„Nar. Listy“ so prinesli nedavno statistiko, dasi nepopolno, Čehom ugrabljenih posestev v dobi po Belogorski bitvi. Sam Albrecht Waldstein je kupil 424.893 oralov zemlje s 570 selišči za nezatno ceno 2.935.142 gld. Celó Češko bi bil torej mogel kupiti takrat za 60.000.000. A rod Lobkovic je kupil skupno 67.526 oral zemljišča s 106 selišči za 662.493 fl. Kako jasno a zajedno grozno govore te številke!

R.

RAZGLAD PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Kranjsko. Občinski svet Ljubljanski imel je 15. jan. važno sejo. Dr. Majaron stavlil je nujni predlog, naj se nemudoma odpošlje dež. zboru peticija za oprostenoje deželni naklad v smislu predloga posl. Hribarja. Na to poročal je Hribar o gradnji topničarske kasarne; veljala bi 480.000 gld., erar plačeval bi najemščino; po sedanjem razredu znašala bi ta na leto 16.916 gld. 90 kr. Amortizacija in obresti pa znašajo mnogo več. Promiet topničarske posadke v prid mesta pa znaša kakih 120.000 gld. Breme zadelo bi vse davkoplačevalce, dobiček od posadke pa imeli bi le nekateri. Mestna občina bi sama torej ne zmogla te velike žrtve; kranjska hranilnica pa je pripravljena dati prispevka 100.000 gld. Kljub temu znašalo bi vsakoletno breme, poprave itd. v 25-letni amortizacijski dobi krog 10.000 gld. Dalje poročal je g. Hribar o prošnji za novo bezobrestno in 3% posojbe v imenu pomožnega odbora. 561 hišnih gospodarjev navedlo je škode po potresu 4.328.089 gld. Izplačanih bilo jim je od napredščine 1.281.100 gld., prosijo pa, da bi se jim še izposlovalo: 608.410 gld. nevratljive podpore, 1.333.493 gld. brezobrestnega posojila in 853.074 gld. 3% posojila. — Predlaga, naj se finan. ministru in drž. zboru odpošlje prošnja za dovolitev 1.500.000 gld. brezobrestne napredščine in 1.000.000 gld. 3% posojila. — Dr. Staré poročal je o ponudbi vojaškega erarja za zameno sveta, kjer stoji preskrbališče in bolnica, za kar bi trebalo kakih 200 000 gld. — Žagar poroča o prošnji gremija Ljubljanskih trgovcev za ohranitev kaznilnice na Ljubljanskem gradu. Po izjavi justičnega ministra se ona na gradu pač ne bo več zidala, temveč ob potrebi v mestu. Občinski svet želi, da se mu predloži popis finanč. erarja glede nakupa Ljublj. grada.

Istra. Z ozirom na razmere v istrskem dež. zboru poprašuje „Il Pensiero Slavo“ naše poslance, zakaj pač prihajajo v zbornico, ako se njih govori ne priobčujejo v zapisniku, ako oni sami sebe v debatah izpostavljajo najgršim zasramovanjem. Ali bi ne bilo bolje, da izostanejo kakor Tržičani in Štajerci; in to pod vlado, ki na jedni strani obeta ščititi pravice, katere zahtevajo — na drugi pa dovoljuje, da se te pravice rušijo brez kazni. Upanje, da bi kaj dosegli, je povsem ničevno.

Goriško. 13.—15. jan. bilo je vpisovanje za šolo v bivši Podturnski vojašnici. Magistrat naznanil je to z laškimi lepaki, proti temu pritožilo se je v Trst. Oglasilo se je krog 500 otrok, sprejeli so le 367; za otroke, katere so odklonili in namenili v okoliške šole, šla je pritožba v Trst. — Mestni zastop imenoval je voditeljem g. Domenisa, učiteljem g. Lašiča, podučiteljicama gdč. Gulin in gdč. Hassel. Deželni šolski svet ni odobril imenovanja podučiteljic in naložil, da mora stalno imenovati izmed dosedanjih prosilk dve drugi. Dalje ima mestni zastop nalog poiskati ali zgraditi v sredi mesta druge pripravne prostore za šolo in o tem poročati v 4 tednih. — Ministerstvo je zopet nakazalo 200 gld. za vzdrževanje „Slogine“ šole v Trstu. — Ko je bilo treba iti prvi dan v šolo, izostali so vsi otroci razun jedne deklice. V take prostore nočejo hoditi.

Štajersko. Nemški Celjani postavljajo se na nemško narodno stališče. Dasi ima nemštvo v Celju zahvaliti svoj obstanek in svojo moč jedino le nemško-liberalnim vladam, izrekli so pri volilnem shodu svoje zaupanje

posl. Forreggerja in odobrvali, da bode delal opozicijo Badenijevi vladi, ter izrekli, da obsojajo politiko zjedinjene levice. — Celjski mestni svet podaril je „Südmarki“ 20 gld. — Poleg „Schulvereina“ pričel je tudi c. k. deželni šolski svet v Gradcu deliti „častna darila“ (lucis a non lucendo) tistim učiteljem, ki se odlikujejo z nemškimi poukom na Spodnjem Štajerskem.

Občni zbor „Občeslovenskega obrtnega društva“ v Celju volil je predsednikom D. Hribarja, podpredsednikom Iv. Gosarja. — O novem obrtnem zakonu omenjal je predsednik, da v njem ne dobi obrtnik nobene obrambe svoje obrti in nobene olajšave svojih teženj. Enketa, sklicana na Dunaju, izrazila je tudi povsem druge želje, a vlada izdelala je načrt zakona, ki bo ugoden le za veliki kapital. To, kar so želeli obrtniki, da mora tudi fabrikant dokazati zmožnost svojega podjetja, da konfekcionarji ne bi smeli izdelovati umerjenih oblek, da se zabrani krošnjarstvo, da mora trgovec imeti dokaj zmožnosti — vse je prezrla vlada. Tudi kar je dovolila zdrugam, je le pesek v oči. In ko bi zadrage res pridobile večjo moč, ne bi bilo povsod dobro, kakor n. pr. v Celju, kjer manjšina po narodnosti nima pričakovati primerne podpore in uslužnosti. — Drž. in dež. posl. M. Vošnjak razjasnil je zgodovino od vlade predloženega načrta. Bivši minister Wurmbrand sestavil je mnogo ugodnejši načrt od sedanjega. No zbornica ima za sedaj preveč drugega posla, torej ta načrt najbrže ne pride še kmalu v obravnavo.

b) ostali slovanski svet.

Ministerstvo Badenijevo se je pomnožilo za dva člana. Dr. Rittner, poprejšnji sekcijiski načelnik v naučnem ministerstvu, te je imenovan ministrom za Galicijo. Ta, rojen Poljak, je izdelal načrt volilne reforme, on bo menda poslednjo zagovarjal v drž. zboru. Drugi novi minister je vit. pl. Guttenberg, ki je bil doslej pri generalnem štabu. Prevzel je novo vstvarjeno ministerstvo za železnice, in v obče sodijo, da je to ministerstvo dolžno služiti bolj strategiji, nego obči držav. ekonomiji. Na to tudi kaže statut nove organizacije, kateri določuje na znotraj in tudi na zunaj kot upravni nemški jezik.

Na mesto dr. Rittnerja imenovan je dvorni svetnik pl. dr. Hartel sekcijiskim načelnikom v naučnem ministerstvu; imel bode posel za vseučilišča in srednje šole. Hartel, profesor klasične filologije, pripada nemški levici. Köt profesor kazal se je nekdanj nepristranskega; po njegovem vedenju smo opazovali, da se uklanja razmeram; Hartel bode postopal takó, kakor bode pihal veter od zgoraj. — Odstopil in šel v pokoj je bar. Erb, dolgoletni sekcijiski načelnik notranjega ministerstva. On je Nemeč, zna pa blizu vse slovaške jezike; ne more se trditi, da je naklonjen Slovanom, pač pa je pred vsem velik Avstrijec, in uže radi tega je nasprotnik sedanjega, uže dolgo trajajočega sistema. On je sam uže davno mislil, da bi se narodi dali spraviti s pomočjo nacionalne avtonomije. Grof Taaffe ga ni poslušal, bil je prelehkomišen za tako zadačo, in tako je ostal Erb onemogel za primerne reforme v nacionalnem pogledu, za reforme, katerim je v poslednja leta življenja kot zasebnik pritrjeval tudi pok. pl. Aleks. Bach. V sedanjem ministersvu je bilo za Erba pa še manj prostora, in to ga je najbrže še posebe gnalo, da je šel v pokoj. Takó odstopajo ali pa odmirajo možje stare vere, t. j. taki, ki so hoteli postaviti monarhijo na trdna tla.

Grof Fr. Thun, češki namestnik, je dal ostavko, in je tudi sprejeta. Mladočehi smatrajo to za svojo zaslugo.

No, vlada Badenijeva je prisiljena pridobiti Mladočeha, in sicer gledé na obnovljenje pogodbe z Ogersko in gledé na sedanje politiško položnje na zunaj. Mladočehi utegnejo dobiti lečo za svoje neizmerne usluge, ako bodo postopali takó, kakor se kaže v poslednji čas.

Avstro-Ogersko. Pri pogodbi 1868. sporazumeli so se takó, da se uporabi čisti dobiček carine in drugih skupnih dohodkov v pokritje skupnih stroškov, ostale skupne potrebščine pa razdelé med Avstrijo in Ogersko v razmerju 70:30. Ko se je vtelesila vojaška granica v ogersko državo, odpisala sta se 2% stroškov na Ogersko ter ostali razdelili v navedenem razmerju. Uže tedaj pa ni bila primerna razdelitev, ker bi moralo Ogersko zadeti 36%. Ogerski dohodki povišali so se v zadnjih 28 letih od 167 milijonov na 473 milijonov; avstrijski le od 300 milijonov na 565 milijonov. Razmerje med dohodki je torej 57:43. Tudi z ozirom na davek na špirit je Ogerska proti Avstriji v dobičku za 2% milijona.

Skupne državne potrebščine znašajo 153,599.288 gld., po odbitem donesku carine 104,552.148 gld., in po odšteti 2% na Ogersko: 102,461.105 gld. Po razmerju 70:30 odpadlo bi na Avstrijo 71,722.773 $\frac{1}{2}$ gld., na Ogersko 30,738.331 $\frac{1}{2}$ gld. Uže 1886. je pri obnovljenju pogodbe izračunil odposlanec Javorski v kvotni deputaciji, da je razmerje 65:35 opravičeno. Od tedaj so dohodki ogerskih dežel toliko narastli, da je opravičena kvota 57:43. Od proračunjenih davkov morala bi torej Ogerska po pravici donesti za 1896. v okroglem 44 milijonov namesto omenjene vsote.

Primas Vaszary odpravil je nemške propovedi v Budimski cerkvi, kjer se bo odslej le v magjarščini vršila služba božja.

Dunaj. V „klubu avstrijskih narodnostij“ na Dunaju razpravljalo se je stališče Čehov nasproti bližajočim se občinskim volitvam. Po dolgi debati vsprejela se je resolucija, da se ne more svetovati, naj bi se postavili češki kandidati. Nemški nacionalci se pa posmehujejo temu sklepu, češ, da Čehi Dunajski se bojé blamaže, kakoršno so imeli pri zadnjih obč. volitvah. V tem je nekaj britke resnice; Čehi Dunajski niso namreč organizovani dovolj.

Češko. Troški Pražke občine za češko-slovansko narodopisno razstavo znašali so vsem 58.397 gld. 91 kr. — Skupni dohodki narodopisne razstave znašali so 1,059.329 gld. 28 kr., stroški so za 25.688 gld. 67 kr. manjši. Ako bi ne bilo subvencije 100.000 gld. od dežele, bil bi torej deficit.

Deželna finančna direkcija zapovedala je, da se odslej ne sme več rabiti zaznamovanje: dežela ali koronovina Češka, temveč le „kraljevina Češka“ na vseh tiskovinah.

Jubilej prve Smetanove opere. 5. jan. 1866. provedena je bila v začasnem češkem gledišču prva Smetanova opera „Braniboři v Čechah“. Skladatelj pričel jo je na tekst Karola Sabine zlagati 1861. po svojem povratku iz Švedije. Imela je velik vspeh in bila obdarjena z darilom grofa Harracha 600 gld., razpisanim za najboljšo zgodovinsko spevoigro.

Zakon, sprejet od deželnega zbora, s katerim se premeni statut zemske banke za kraljevino češko, bil je potrjen.

Shod češko-slovanskih socialnih-demokratov bode, po vseobčnem avstrijskem shodu, po binkoštnih praznikih. Razpravljalo se bo zlasti o zasnovi dnevnika, v ta namen zbira se naj pri raznih slavnostih zlasti prvega maja.

Moravsko. Drugo češko vseučilišče je opravičena zahteva. „Mor. Orlice“ dokazujejo to: 8,461580 Nemcev ima pet vseučilišč; 3,719.232 Poljakov ima dve vseučilišči, 5,472.871 Čehov pa samo jedno. Ali češki narod ne zasluži za onih 115,000.000 gld., kateri vsako leto iz dežel svetovaclavske korone dotekajo državi, da bi se dalo ubogih 300.000 gld. za drugo vseučilišče? A pravico imajo zahtevati to Moravci. Na Praškem vseučilišču studuje vsako leto okolo 320, na Dunajskem okolo 350 Čehov iz Morave. Ti bi gotovo rajši pohajali domače vseučilišče. Bilo bi jih torej 650. A država vzdržuje v Črnovcih nemško univerzo za 280 slušalcev. Med bogoslovci moravskimi bilo je 1890/1 : 339 Čehov, 36 Nemcev, 14 Poljakov.

Od društev moravskih Slovakov je največe „Matica Hodoška“, ki s prispevki članov in zbirkami vzdržuje Hodoško češko realko. — Potem „Politický klub v Břeclave“. „Slovanský lidový klub Kollár v Hodonine“, in socijalno-demokratiška „Delnická beseda v Hodonine“. Dvoje ženskih društev: „Zora v Hodonine“ in „Božena Němcová“ v Ogerskem Brodu delujejo s poučnimi predavanji med ženstvom. „Ochotnický klub hodošský“ prireja nedeljske gledališke predstave; pevsko društvo „Svatopluk“ v Og. Hradišču pa koncerte. Sokoli spojeni so v župo „Komenskega“ ter imajo društva v raznih krajih. Letos boče v Og. Hradišču velika narodopisna razstava moravskih Slovakov.

Dalmacija. Povodom pogreba dr. Klaića vedli so se Zaderski iredentovci tako, da je to žalilo pijeteto in hvaležnost ter razsrdilo ves narod. Preprečiti so hoteli z izgredi izlaganje črnine, psovali pogrebce, raz okno nekega italijanskega društva pljuvali na vence pri sprevodu, katere pa so popreje prodajali za desetkratno povišano ceno. Iz Zadra došla je v Dubrovnik prepoved o sodelovanju tamošnje avtonomaške glasbe. Klaić potegoval se je za Zader, ko se je svojedobno mislilo na premestitev namestništva, on je pomagal občini pri finančnih operacijah, pri sozidanju gledališča in zvonika stolice; zato pa se je umrlemu izkazala taka hvaležnost!

Deli Zaderske občine in vse občine Zaderskega okraja pripravljajo protest proti sklepu Zaderskega starešinstva, protivečnemu se ustanovitvi hrvatske gimnazije v Zadru. — Slišijo se hrvatski glasovi, ki želé, da bi Zader prestal biti glavno mesto dežele.

Pri pogrebu dr. Klaića so vse hrvatske in srbska stranka bile složne v žalosti za rodoljubom ter mu izkazale zadnjo čast; a nijeden zastopnik italijanske stranke se ni udeležil sprevoda.

Dalmatinski dež. zbor otvoril se je 23. t. m. Dež. glavarjem imenovan je dr. Bulat. Poslednji je razvil svoj program delovanja.

Hrvatsko. Odnosaji Ogerske in Hrvatske. — O tem priobčuje „Obzor“ 18. jan. zanimivih sestavek, v katerem se protivi ministru Josipoviču, ki je nasproti Ugronom rekel v ogerskem saboru, da je Hrvatska 1861. in 1865. z adresama, poslanima Nj. Veličanstvu, priznala, da je sestavni del Ogerske. Čela adresa 1861. je živ protest temu, ker se v njej z zgodovinskimi podatki dokazuje nezavisnost in samostalnost kraljevine Dalmacije, Hrvatske in Slavonije. 1865. hrvatski sabor ni podal nobene adrese, pač pa 1867. tri; a tudi tukaj izjavlja se o Trojedini kraljevini, da je ona „kakor zemlja in narod sama od sebe omejena in politički obstoječa, previdena z lastnim jezikom in zemskimi mejami“. In hrvatski in ogerski

sabor zaznamujeta se kot jednaka in ravnopravna faktorja. Sabor „odločil se je samostalno“ stopiti v dogovor z Veličestvom . . . glede na odnose one kraljevine proti skupni monarhiji, in to po primeru naših dedov od 1527 in 1712 samostalno in neposredno, ker Trojedina kraljevina kot taka po zakonih ogerskih od 1848, za njo i jednako neobveznih, nima načina, vsled dogodkov 1848. nima niti dolžnosti stopiti v zakonito jedinstvo s kraljevino Ogersko“.

Akademiški senat Zagrebskega vseučilišča je vsled razsodbe, ki je povsem potrdila obsodbo dijakov v znani pravdi o madjarski zastavi, vnovič relegoval, in sicer za vselej jurista Momiroviča in Tomića, za 4 semestre 3, in za 2 semestra 6 dijakov, 8 pa dobilo je ostri ukor. S tem je justifikacija dijaštva menda završena.

Ogersko. V Budimpeštanskem drž. zboru bila je pri naslovu „Minister za Hrvatsko in Slavonijo“ zanimiva debata. Beöthy rekel je, da so Madjari mnogo žrtvovali za Hrvate; minister Josipović pa, da Hrvati, ako bi bili 1861. šli v Beč, bili bi mnogo več dosegli. Ugron rekel je, da so Madjari le preveč prizanesljivi nasproti Hrvatom; oni so jim darovali avtonomijo; Hrvatska je le del Ogerske. Ogerska je dovolj močna, da drži Hrvate v strahu, ki se za vse, kar imajo, morajo zahvaliti le milosti Madjarov. — Min. Josipović pobija trditve, da je Madjarska Hrvatski darovala avtonomijo. — Tomažević pravi, da Hrvatska ni niti država, niti provincija, temveč sestrška dežela, tvarjajoča z Ogersko zavezno državo. Vendar je smatranje provincije opravičeno, ker je avtonomija omejena. Ker hoče Hrvatska obdržati svojo veliko kulturno stopinjo, ne bo v njej nikdar prostora panslavističkim idejam. Tudi Strossmayer delal je le za hrvatsko državo, a ne za panslavizem. Proti Ugronu je rekel, da se Hrvati ne pomadjarijo nikdar, pač pa je treba iz Ogerske in Hrvatske iztrebiti nemško kulturo. Hrvati Madjarom donesejo k milenijumu cenjeni dar: zaupanje do Madjarov. Ugron bil je s tem izvajanjem jako zadovoljen, Košut pa je trdil, da nikjer v zgodovini ni primere, da bi zmagovalci postopali tako velikodušno, kakor Madjari s Hrvati, da bi premagancem podelili toliko pravice. Želi si bratstvo med Madjari in Hrvati.

Srbija. Kralj Aleksander podelil je o božičnih praznikih črnogorskemu knezu red sv. Save prve vrste, in sicer radi njegovih književnih in umetniških zaslug. Donesel ga je knezu poseben kraljev poslanec, general Milovan Pavlović. — Poslansvo v Londonu in Rimu se je opustilo. — Generalni konzulat v Trstu je omejen na navadni konzulat pod vodstvom vicekonzula. — Finančni odsek skupščine črtal je 3½ milj. frankov od budgetne potreščine. Finančni minister in ministerski predsednik izjavila sta, da tega ne moreta sprejeti. Kralj pogaja se z vodjami radikalcev.

Veliko senzacija vzbudila je knjiga „Današnje Srbsko“. Razmere v kraljevini opisujejo se v njej na bezobziren način, Srbi kot duševno in telesno propalo pleme.

V 31. decb. (12. jan.) vršilo se je ljudsko štetje v Srbiji. Poslednje bilo je 1890, in tedaj imela je Srbija 2,162.759 prebivalcev navzočih, a 2,172.814 pravno stanujočih (torej vštveši one, ki so bili v tujini), Belgrad 54.458 preb.

V Belgradu hočejo ustanoviti „muzej srbske zemlje“. Uže knez Miloš je to namerjal, Belgrajska velika šola pričela mu je staviti temelj. Sedaj osnoval se je odbor za zgradbo naravoslovnega muzeja, kateremu predseduje Jovan M. Zujović, prof. geologije in paleontologije na vel. šoli, član akad. nauka.

18. jan. sošla se je zopet skupščina in pričela budgetno debato. „Videlo“ hvali vlado, ker si je poleg dosedanjih prijateljskih odnošajev znala pridobiti še Rusijo; priznava srbsko postopanje v makedonskem vprašanju in se nadeja uslužnosti sultanove napram srbskim terjatvam, ter povdarja dobre odnošaje z Grško in sporazumljenje s Črnogoro. — Liberalci in radikalci zahtevajo revizijo ustave in upajo na padeč kabineta.

Skupščina določila je nemščino kot obvezni pouk v bogoslovnica.

Črna Gora. Knez Nikolaj odlikoval je z Danilovim redom francoskega publicista Ch. Loiseaua, pisca članka, v „Revue des deux mondes“ naslovom: „Le gouvernement hongrois et l'opposition croate“, proti kateremu se toliko besneli Madjari.

Bolgarija. 16. jan. pričela so se vnovič pogajanja za trgovinsko konvencijo med Avstro-Ogersko in Bolgarijo. — Knez Ferdinand odpotoval je v inozemstvo, misli se, da si bode prizadeval doseči pri raznih dvorih pripoznanje svojega vladarstva; zlasti v Franciji, — da bi zanj vplivali na Rusijo. — Ker pravoslavni krst Borisa ne zadoščuje za spravo z Rusijo, skuša metropolit ruščuški, Gregorij, v Carjigradu sporazumeti se z ruskim poslanecem Nelidovim, kako bi se našla nova sredstva za sporazumljenje. Metropolit hoče se tudi dogovoriti z bolgarskim eksarhom Josipom.

Rusija. Ruska akademija znanosti izvolila je v slovesni seji 11. t. m. pod predsedništvom velikega kneza Konstantina papeža Leona XIII. svojim častnim članom.

V Petrogradu se ustanovi poseben tiskarski urad za zastopnike časopisov, ki bodo poročali o slavnostih ob carjevem koronanju. Zunanjim zastopnikom priskrbé poslanstva izkaznice.

Veliki knez Mihael Nikolajevič bil je potrjen v predsednika državnega zbora za 1896.

V Varšavi osnoval se je poseben komitet, ki hoče skrbeti za odpošiljatev velike udanostne deputacije poljskih plemenitašinj k carici povodom nje koronanja.

Ruski budgetni proračun za 1896. kaže dohodkov in stroškov po 1.361.547.994 rubl. — Dohodki: redni 1.239.471.695 rub., izredni: večne vloge državne banke 2.200.000 rub., razpoložnina drž. rente 119.867.299 rub. Troški redni: 1.231.088.414 rub., izredni za zgradbo železnice 130.459.580 rub.

V primeri z 1895. proračunjenimi je več dohodkov za 106.114.382 rub., največ od dohodkov železnice; a tudi od monopola na žganje, od carine itd.

Car namerja uvesti na Kavkazu popolne preosnove. Na čelo te uprave postavljen bo Aleks. Petrovič Oldenburški, ki dobi mnogo obširneje polnomočje, nego so je imeli dosedanji upravitelji na Kavkazu.

Petrograjski „Kraj“ piše o poljskih izseljencih v Ameriko, katere ceni na 2 milijona, poleg jednega milijona Židov, ki so se preselili s Poljaki. Poslednji se od vseh izseljencev najbolj držé katol. duhovnikov.

Židov v Avstriji je 1.141.715: v Dolnji Avstriji (z Dunajem), 128.734, v Gornji Avstriji 1078, na Solnograjskem 89, na Štajerskem 1979, na Koroškem 164, na Kranjskem 89, v Primorju 5268, na Tirolskem 737, na Češkem 94.479, na Moravskem 43.324, v Sileziji 10.042, v Galiciji 770.468, v Bukovini 82.717, v Dalmaciji 329.

L. 1894. bilo je v uredništvih Dunajskih listov 107 Židov in sicer pri „Neue freie Presse“ 18, „Neues Wiener Tagblatt“ 20,

„Presse“ 15, „Vorstadt-Zeitung“ 6, „Wiener Tagblatt“ 12, „Fremdenblatt“ 14, „Illustr. Extrablatt“ 16, „Deutsche Zeitung“, predno so jo kupili antisemiti, 6. In iz takih virov zajemajo kristijani tudi pri nas mnogokrat vso svojo modrost.

Listina deželnih šolskih svetnikov v Pešti obsega 12 imen, a med temi samo najdajst Židov!

Francozi dijaki v Parizu združeni so v velikem antisemitskem društvu ter pridno delajo proti moči in vplivu Židovstva.

Na Češkem izhaja uže 12. leto strogo antisemitski list „České Zajmy“. — Slovenski časopisi pa najrajši prepisujejo svojo članke in notice iz Dunajskih židovskih listov. — Na Dunaju se z lece deluje proti židovskemu časopisju; pri nas pa je morda tudi po farovžih še vedno nekaj židovsko-liberalnih listov, a z lece deluje se proti slovenskemu časopisju „radikalne“ barve.

„**Prodana nevesta**“, ta nedosežna opera Smetanova, ki se je predstavljala uže na vseh nemških odrih, — vprizorila se je 14. dec. 1895. na vlaškem gledališču v Antwerpenu in dosegla najlepší vspeh.

Gimnazij in realk bilo je 1895. v Avstriji: 182 gimn. in 84 realk. Na Češkem 55 g., 22 r.; v Galiciji 30 g., 4 r.; v Spodnji Avstriji 26 g., 16 r.; na Moravskem 21 g., 19 r.; na Štajerskem 9 g., 3 r.; na Tirolskem 8 g., 3 r.; v Sileziji 5 g., 4 r.; na Kranjskem 5 g., 1 r.; na Zgornjem Avstr. in v Dalmaciji po 4 g., 1 r.; na Koroškem in v Bukovini po 3 g., 1 r.; v Trstu 2 g., 2 r.; v Gorici 1 g., 1 r. Državnih bilo je 142 g., 56 r.; deželnih 9 g., 18 r.; mestnih 10 g., 4 r.; škofjskih 3 g.; redovnih 13 g.; od fondov vzdrževanih 2 g., 1 r.; privatnih 3 g., 5 r. — Po učnem jeziku nemških 98 g., 59 r.; čeških 41 g., 17 r.; poljskih 25 g., 4 r.; laških 4 g., 3 r.; maloruskih 2 g.; hrvatskih 3 g., 1 r.; slovenskih 0 g., 0 r.! — utrakvističnih 9 g. (med temi slovenske). Vseh učencev bilo je 59.975 gimnazijcev in 26.429 realkcev, skupej 86.404 dijakov.

KNJIŽEVNOST.

Slovenska knjižnica. Vsebina 16. snopiča: „Konjica“, Srbski spisal. Čeda Mijatović. Poslovenil Podravski. Str. 104. Cena 18 kr.

Sarajevska „Nada“ prinaša med dr. članek „Hrvatsko glasbeno nazivlje“, ki bi podal morda tudi za našo terminologijo marsikak primeren zaznamek.

Poezije Franceta Preširna. Izdal in založil Makso Fischer v Ljubljani! Novo izdanje Preširnovih poezij! Kdo ga ni vesel? Izdaja je krasna, bez napak in tako elegantna, kakor nijedna slovenska knjiga doslej, ter stoji T glđ. Uže dve leti se nam obeta ilustrovani „Preširen“, sedaj pa je prehitel — Nemeč naše dlakocepne jezikoslovce, ki se še doslej niso zjediniili niti gledé jezikovne strani svojega izdanja! Veseli nas sedaj zato vest, da je nedavno prevzel redakcijo ilustrovanega „Preširna“ pesnikov najboljši in najtemeljitejši poznavatelj: g. prof. Luka Pintar. Od njega se nadejamo, da nam kmalu nakloni knjigo, po kateri se poprašuje uže toliko časa! Želimo resno le, da bi je ne tiskal Slovincem nenaklonjen „Bamberg in Kleinmayer“, ki si je ob natisovanju slovenskih knjig nabral uže eelo imetje, navzlic temu pa kaže očitno svojo neprijaznost napram našemu narodu. Ako uže ne premore nobena sloven. tiskarna toliko strojev,*) da bi mogla zadoščati vsaj potrebam „Slovenske Maticе“, naj se obrnejo „Preširnovi“ izdajatelji do čeških tiskarnic, ki so glede tehnikе in vsakem pogledu na vrhuncu. Toliko mimo-grede. — Vsem onim, ki so uže dolgo potrebovali ali pa želeli novega „Preširna“, priporočamo vendar to ceno in fino izdajo tem bolj, ker bo ilustrovana izvestno jako draga, torej le nekaternikom pristopna.

—K—

*) Vsekakor naj bi uže vendar jedenkrat začeli razmišljati delničarji „Narodne tiskarne“ Ljubljanske o faktu, da nam morajo Nemci tiskati in dražiti sloven. knjige, ker Slovenci nimajo dovolj velikih tiskaren in knjžev. podjetij. Nemeč Kleinmayer je izdal vsega Stritarja in Levstika, I. zvezek Gregoričica, Funtkovega „Godca“ in „Zlatoroga“, Aškerčeve „Balade“ i. t. d. Kolike dobičke spravlja ta Nemeč, kateri bi ostali lahko narodnemu zavodu! Seveda, dokler ne bo v nas nikake podjetnosti, izrabljali nas bodo še vedno tujci. Ali ni sramotno, da se morajo „Matične“ knjige razdeliti med četvorico sloven. — „katol.“ in nemčurskih tiskaren? Ali ni sramotno, da ne utegne „Narodna tiskarna“ poleg „Sloven. Naroda“ pravčasno natisniti niti „Ljublj. Zvona“? Tudi v tem je del gospodar-skega vprašanja. Razmišljati treba i tu po gaslu: Svoji k svojim!

Op. nazn.

Urota Zrinsko-Frankopanska. Drugo izdanje. Tisak i naklada knjižare L. Hartmana. Zagreb. — Ta znameniti, živo pisani historični roman slavnega hrvat. pisatelja je izšel ravnokar v 2. izdanju, a povsem predelan in v jednom zvezku. Lepo brošovana, 531 stran obsegajoča knjiga stoji le 1 for. Roman, ki obdelava velik in pretragičen del hrvat. zgodovine, in ki je obudil med Jugoslavlani uprav senzациjo, priporočamo vsem naobraženim Slovencem in Slovenkam. O velikanskem vtisu njegovem na čitatelja pisala je v „Slov. Sv.“ lani že gđ. Mária. O priliki prinesemo daljšo kritično studijo o tem krasnem delu, ki naj bi doživelo še prav mnogo ponatiskov!

—e—

Slovansko časopisje. (Dalje.) „Русское Обозрѣніе“, литературно-политический и научный журнал. Месеčnik. V Moskvi. Za granico na leto 18 rub. — „Русскій Листокъ“, ежедневная газета. Moskva na god. 6 rub. — „Нива“, иллюстрированный журнал. Petrograd. Cena 8 rub.

Listnica gledé pesnij. Predalo, katero z današnjim dném odpiramo v prvič, ni nič drugega, kakor razširjena listnica uredništva. Pred leti ustanovil je Stritar v „Dunajskem Zvonu“ „vadnico“, niti tega imena nismo hoteli odbrati omenjenemu prostoru: naš list ni povsem leposloven; v predolga razmotrovanja na polju estetike ne more se spuščati. Tudi ni „Sl. Sv.“ kaka poetika, iz katere naj bi se pesniki priučili tehniki svojih proizvodov. Da smo se odločili vendar razširiti listnico, bil je vzrok ta, da dobivamo pogostoma mnogo pesniškega gradiva, katero kaže, da mu je pisec nadarjen, pa nešolan. Ako bi bile naše namerjane kritičke opomnje sama zlata zrnja, vendar bi ne vzgojile nikdar pesnika; tega vzgoji, če je v istini pesnik, le svet in življenje.

Konečno ozirati mora se urednik na želje raznih vrst naročnikov. Ne samó to, da so prosili uredništvo uže za to rubriko zlasti mlajši naročniki, prihajajo dan na dan vprašanja: Zakaj se ni pesem vsprejela, v čem ne gódi i. t. d.

In znano je, da več očíj več vidi. Kolikrat pa pisec svojo stvar napačno sodi in ceni, ni neznan. Poleg tega oméniti moramo tudi, da se je treba pesniku dosti učiti, tem bolj mlademu. Svetovnega znanja in navodila k jasnemu opazovanju ne moremo podajati tukaj nikomur; kar bódemo pretresovali, bodo malenkosti, drobne opomnjice, katerih se tudi ne sme zavreči, saj vemo, da je pogostoma majhna potezica portretu vse.

Tako stopamo danes s temi vrsticami pred vas, dragi čitatelji. Če se kdaj pripeti, da bi se kaka beseda zdela kateremu preostara, naj premisli, da nas je vodil vsekdar najboljši namen, da sodimo in govorimo po svoji vesti in znanju in konečno, da le samoljubje ne priznava resnice.

Gospica: -ova- (gazele): Opozoriti vas moramo, da je uprav gazela jedna najtežjih pesniških oblik; misel določno in jasno izraziti v tej obliki, zahteva velike tehnike, in glasovit leposlovec imenuje gazelo „Prokrustovo posteljo“.

Vše gazele v obče niso slabe, ritmična jim je oblika povsem dovršena. Pripomniti pa je treba, da se rime na „-ilo -alo itd.“ obrabljene, in smo dolžni na moč ogibati se jih zlasti pri gazelah, ki so pred vsem pesniške oblike κατ' ἐξοχήν. — Nedavno smo čitali nekje zagovornike slovnicega futura slov. dovršenih glagolov sestavljenih s pomožnim glagolom „biti“. Tamkaj sklicevalo se je, da slov. narodni pesniki rabijo pravilno, često pa tudi nepravilno obliko bodočega časa. Temu pripomniti imeli bi samó to, da naj se iz nar. pesnij posnema, kar je dobrega in slovanskega, ne pa napak. Vemo, kaka je zgodovina slovenska. Naš narod, živeč v vednem boju z mnogobrojimi tujci, skoro da ločen od vseh ostalih slovanskih plemen in navezan sam na-se, izgubil je mnogo svojega prvotnega značaja, in kakor sicer, tudi v jeziku. Omenjene oblike so popolnoma neslovenske in kratko malo napačne. Nadalje obdelujete skoro samo 2 misli v vseh gazelah: refleksijo o naši smrti in ljubav domovinsko. Prva misel je jako metafizična, kar seveda ni zlo, a močno stara, kar pa ni dobro. Ne točemo sicer na veliki boben originalnosti; dandanes je povsem izvorno misel težko najti — relativno imenujemo

to originalno, kar nosi pečat krepkega notranjega duševnega dela, izraženo v obliki, ki seveda odgovarja temu. Domovino in narod opevalo je uže na tisoče poetov. Mislimo, da vam je znan citat iz Fausta: — ein politisch Lied — ein leidig Lied. — Ne prisežemo sicer na te besede, priznavamo pa, da je obzor s tem pojmom omejen. Poleg tega trpé ti spevi še na dragih nedostatkih, o katerih spregovorimo drug pot. Izvrstne pesni domorodne vsebine napisal je irski pesnik Moore. (Nemški: Philipp Reclam, Universal-Bibliothek; Moore: Irische Melodien 5'3). Te bi vam priporočali najtopleje, ako se zanimete za to vrsto pesnij. — Iz teh navedenih razlogov vsprejeli nismo vseh pesnij, v kar nam pritrdite, kakor mislimo, menda vi sami. V V. gazeli imate zadnji vers: „Sovražnik veseli na bratovski se pravdi, Ki vzrok je, da prostost Sloveniji ne sine“. Ali niste čutili, da je to strašno prozajično? Dva stranska stavka. Pesen naj ima kolikor moči kratke, jasne glavne stavke. Manj ko je podrejenih in uvedenih z „da, ker, zaradi, češ itd. itd.“, tem bolje Primerjajte v tem pogledu jednič narodno pesništvo vseh narodov. Zapustiti — verlassen — nemčizem, ko imamo lepo besedo ostaviti“. „Koji“ je bolj hrvatski; Slovenci recimo rajši „kateri“.

Upravništvo „Slov. Sveta“ ima na prodaj vse letnike „Slov. Sveta“, in sicer s poštnino vred po 2 glđ. 50 kr.; letnik 1895 pa 3 glđ. 50 kr. Pri upravništvu se dobi iz druge roke lepo vezan in nov rusko-nemški Slovar za 4 glđ. 80 kr. (Booch, ad. Frey). Dimitrijevičeva raska slovnica z nemškim tekstom (I. del), stoji 1 glđ. 20 kr.; more jo poslati tudi upravništvo.

Opomnja. „Kazalo“ za l. 1895 smo bili priložili 2. letošnji št.; kdor ga ni dobil, naj se oglasi.

Zahvala. Hrvatsko akad. društvo „Velebit“ u Innsbrucku primalo je tekem prošle godine brezplačno sliedeće novine: „Obzor“, „Narodne Novine“, Narodni List“, „Katolička Dalmacija“, „Hrvatska Kruna“, „Crvena Hrvatska“, „Jedinstvo“, „Hrvatski Branik“, „Posavska Hrvatska“, „Svetlo“, „Naša Sloza“, „Il Pensiero Slavo“, „Glas Hercegovca“, „Bošnjak“, „Bosnische Post“, „Tjednik“, „Banovac“, „Vjesnik Virovitički“, „Subotičke Novine“, „Vienac“, „Dom i Svet“, „Pobratim“, „Hrvatska“, „Vrhbosna“, „Nastavni Vjesnik“, „Bollettino d'Archeologia e Storia Dalmata“, „Napredak“, „Katolički List“, „Pučki List“, „Obrtnik“, „Smilje“, „Seljak“, „Slovenski Narod“, „Edinost“, „Slovanski Svet“, „Zvon“, „Dom in Svet“, „Rimski Katolik“, „Narodni Listy“, „Velehrad“, „Politik“, „Niva“, „Narodne Noviny“. Za pol cijene: „Hrvatska“ (Hrvatska Domovina), „Svėtozor“, „Humorističke Listy“. Dok se društvo svim Slavim uredničtvima najsrdačnije zahvaljuje, preporuča se daljnjoj njihovoj naklonosti. S odličnim štovanjem. Za odbor: Dr. J. Račić, t. č. predsjednik; stud. med. Bogumir Mikšić, t. č. tajnik.

Založba L. SCHWENTNER-jeve knjigarne v Brežicah (Rann a. d. Save)

je doslej izdala in ima na prodaj naslednja glasbena dela:

1. Mešiček Jos., „Venec slovenskih pesnij“ za citre II. natis	gld. —.70
2. Slovenski citrar št. 1, Mešiček Jos., Narodna koračnica	— .40
3. „2. Koželjski Fr. S., „Navasi“, fantazija	— .45
4. Koželjski Fr. S., „Poduk v igranju na citrah“ I. zvezek	1.50
a) Hoffmeister K., „Podoknica iz Teharskih plemičev“ za klavir	— .50
b) Hoffmeister K., „Pesmi za visoki glas“ s spremljevanjem klavirja	— .75
c) Volarič H., op. 9, „Zvezdica“, polka mazurka za klavir	— .45
d) Hoffmeister K., „Trije jahači“, melodram za klavir	— .50
e) Parma Viktor, „Pozdrav Gorenjskej“, valček za klavir	1.—
- Omenjamo, da „Poduk v igr. na citrah“ izide v 4 zvezkih.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 5., 15. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 12 straneh. Stoji za vse leto glđ. 5, pol leta glđ. 2.50, četrt leta glđ. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 glđ. — Posamične številke se razpošiljajo po 16 kr. — *Zunaj Avstro-Ogerske* na leto 6 glđ. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII. Hofstallstrasse Nr. 5.